

DRAMSKA PRIGODNICA FRANJE MARKOVIĆA
USPOMENI MARKA MARULIĆA

Nikola Batušić

UDK: 886.2–254(091) Marković, F.
Izvorni znanstveni rad

Nikola Batušić
Akademija dramske umjetnosti
Z a g r e b

U okviru velikih svečanosti koje su 1901. održavane diljem čitave Hrvatske u počast »400-godišnjice začetka hrvatske lijepe knjige« - kako se tada običavalo pisati i govoriti - (a bijaše riječ o prisjećanju na četiri stoljeća od dovršetka Marulićeve *Judite*), središnje mjesto slavlja bilo je na prvoj hrvatskoj pozornici. Od 12. do 14. studenoga *Hrvatsko zemaljsko kazalište* u Zagrebu postalo je prizorištem trodnevne proslave, na kojoj je uz operu *Porin* Vatroslava Lisinskoga i Dežmanovu dramaturgiju Šenoine *Zlatarova zlata*, najistaknutije mjesto zauzela dramska prigodnica Franje Markovića *Uspomeni Marka Marulića*.¹ Te večeri, u

---

¹ Tekst prigodnice pod naslovom *Uspomeni Marka Marulića - pozorišna prikaza u tri diela* objavljen je u časopisu *Vienac*, XXXIII (1901) br. 43, str. 857 - 859, br. 44, str. 877 - 881, br. 45, str. 897 - 900 i br. 46, str. 917 - 918. U *Odsjeku za povijest hrvatskoga kazališta, Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu*, biblioteka izvedenih djela, inv. br. 1260, nalazi se prijepis Markovićeve djela koji je služio u kazališnopraktične svrhe.

Tiskani tekst u *Viencu* smatramo, dakako, konačnom redakcijom autorovom, no i spomenuta je »kazališna« verzija nadasve zanimljiva. Najprvo, ona donosi godine starosti za pojedine »dramatis personae«, dakako kao uputu kazališnom redatelju (u tiskanoj verziji nema uopće *cast liste*). Za Muze i Vile ne navodi se dob, Maruliću je 70, a Dmini Papaliću 50. Petar Kružić je u dobi od 40 godina, Judita Hrankovićeve ima 55, Vidoj Burinić, pučki pjevač iz Duvna, 25, Tomo Crnić, biskup, 70, Hektorović 45, Zoranić 16, a Tomo Hranković 45 godina.

Autor je, također, očito za potrebe predstave, opskrbio ovaj tekst bilješkom koja se nalazi na početku teksta a glasi: *Opis Marulića. Za glumca njegove osobe u Kukuljeviću pogl. XLIII po opisu suvremenika: M. Marulić bijaše čedan, veoma prijazan i zato*

srijedu 13. studenoga 1901, na rasporedu je najprvo bila *Ilirska ouvertura* br. 3 Vatroslava Lisinskoga, potom je Ljerka Šram krasnoslovlila *Svečani proslov* pjesnika Ivana viteza Trnskoga, prvoga predsjednika Društva hrvatskih književnika utemeljenoga 1900, pjesan u kojoj se veličaju Marulić, Gundulić i Preradović, a s njima Split, Dubrovnik i Zagreb:

(.....)

*U Splitu što se desnom sretno započelo,
U Dubrovniku to se ljepše nastavilo,
U Zagrebu nam napokon je došlo se.
Od Marulića, rek bi, tja do Gundulića,
Od Gundulića tja do pjevaoca bana,
Tog velebnika umom, vlebna umiećem,
Do Prerada nam, dičnog vilam ugodnika
Sva četir vieka eto spojena su dično,
I spojena su tri nam poglavita grada,
Nek napreduju složno, nek ih knjiga spaja,
I bratski spomen ove proslave nam sjajne!²*

(.....)

Na kraju prvoga dijela večeri praizvedena je *Svečana kantata u slavu četiristogodišnjice hrvatske umjetne književnosti* koju je za soliste, mješoviti zbor i orkestar na riječi književnika Ferde Ž. Milera skladao Ivan pl. Zajc.³ I ovdje se zanosno kliče Marulićevu zavičaju te ističe pjesnikovo značenje u nacionalnoj književnosti:

ga svi ljubljahu koji ga poznavahu. Bijaše srednjega stasa, širokih pleća, okretna tiela, čela vedra i široka, crnih očiju, nosa zakučasta, liepa lica, kose i brade žutkaste. Ova napomena izostala je u *Vienču*.

Na posljednjoj stranici ovoga prijepisa nalazi se i, tada uobičajeni, cenzorski »placet« koji glasi: »Broj 5052 Pr. Predstavljane predstojećeg kazališnog komada *Uspomeni Marka Marulića*, pozorišna prikaza, napisao Franjo Marković, na ovdješnjem hrvatskom zemaljskom kazalištu, ovim se dozvoljuje. Predsjedništvo kr. hrv. - slav. - dalm. zem. vlade. U Zagrebu, dne. 15. listopada 1901. Za bana: Kr. odsječni savjetnik Smrekar.« /Žig predsjedništva vlade/

O Markovićevoj prigodnici nije se mnogo pisalo. Čak ni u specijaliziranim studijama o autorovu književnom djelu. Iznimka je monografija Krste Pavletića *Život i pjesnička djela Franje Markovića*, Zagreb, 1917, str. 212- 215.

² *Vienac*, XXXIII (1910), br. 47, str. 939 - 941.

³ U: Hubert P e t a n: *Popis skladbi Ivana Zajca*, Zagreb, 1956, str. 952, ovo je Zajčevu djelo kao op. 957 zabilježeno pod naslovom *400-godišnjica hrvatske literature*. Kantata. Riječi Miler, za sopran, tenor, bariton i bas, mješoviti zbor i orkestar. Zajc je, očito kasnije, partituru donekle preradio, jer se u njegovu popisu skladbi (knj.113) skladba naziva *četiristogodišnjica hrvatske literature*, velika kantata za sopran, mezzosopran (umjesto ranijega baritona, op. N.B.), tenor, bas, mješoviti zbor i orkestar.

Milerov tekst, devedeset osam stihova (deseterci i osmerci), objavljen je u dnevniku *Obzor*, XLII (1901), br. 262, str. 2, Zagreb, 14. XI. 1901.

Hrvatsko zemaljsko

kazalište u Zagrebu.

U srijedu 13. studenoga 1901.

Predstava 64. Izvan predbrojke.

Svečana predstava u slavu četiristogodišnjice hrvatske književnosti.

I. DIO.

Dirigent: ravnatelj Nikola Faller. 22

I. Lisinski: Hirska ouvertura br. 3. Izvadjaju orkestar hrv. zem. kazališta.

II. Svečani proslav od Ivana viteza Trnskoga govori gdja. Ljerka pl. Šram.

III. Svečana kantata u slavu četiristogodišnjice hrvatske umjetne književnosti. Spjevao Ferdo Ž. Miler, uglazbio Ivan pl. Zajc. Izvadjaju: gdja. Leonija Brückel, Ernesto vitez Cammarota, Emil Burian, Edo Aschenbrenner te ženski i muški zbor uz pratnju orkestra.

II. DIO.

Prvi put:

Uspomeni Marka Marulića.

Pozorišna prikaza. Sastavio Franjo Marković.

Redatelj: ravn. Andrija Fijan.

O S O B E:

Klio	} muze	.....	Gdja. Ružička-Strozzi.
Urania		.....	Gdja. Bočtnik.
Polihimnija	} vile	.....	Gdja. Bandobranaka.
Hrvatica		.....	Gdja. Šram.
Slovinkinja		.....	Gdja. Mihieć.
Italjinja		.....	Gdja. Dimitrijević.
Teutonka		.....	Gdja. Fröbe.
Francuskinja		.....	Gdja. Paté.
Hispanka		.....	Gdja. Sabljar.
Marko Marulić		.....	G. Fijan.
Dmine Papalić		.....	G. Freudenreich.
Petar Kruić, kliški kapetan		.....	G. Savić.
Vice Marulićeva, Markova sestra	.....	Gdja. Anić.	
Judita Hrankovićeva, sestra Samaritanka	.....	Gdja. Grbić.	
Vidoj Burinić, pučki pjevač i Duvna	.....	G. Barbarić.	
Stara zetelica iz okolice spijetake	.....	Gdja. Savić.	
Tomo Crnić, biskup spljetski	.....	G. Varjatić.	
Jerko Cjepić, opat	.....	G. Kralj.	
Petar Hektorović	.....	G. Marković.	
Tomo Hranković, pjesnik	.....	G. Šimat.	
Petar Zoranić	.....	Gdja. Hrtić.	
Jerko Papalić, pjesnik	.....	G. Repčević.	
Vjekoslav Papalić	.....	G. Gerašić.	
Majka domovina hrvatska	.....	Gdja. Vavra.	
Ivan Gundulić	.....	G. Dimitrijević.	
Ivan Mažuranić	.....	G. Rasković.	
Petar Preradović	.....	G. Kandučar.	

Zbor zetelica. Zbor pjesnika i pjesnikinja. Događja se na Solinskom polju pvrh Spijeta.

Ciast je prihod namijenjen zakladi za podignuće spomenika Marku Maruliću u Zagrebu.

Operne cijene.

Blagajna se otvara u 7, početak u 7/8, a svršetak u 1/40 sati.

(.....)

*Pradavni Spljetu, predivni grade,
Kraljevstva našeg prvanje sijelo!
Novim si vijencem ovjenčô čelo,
Marulić - Marka nama što dàde.
Njegova pjesma sinula jasno
ko prva zvijezda nebom bezkrajnim,
i do se nebo divnim i sjajnim
zviezdama skoro osulo krasno.*

(.....)

Na dnu kazališne cedulje koja dokumentirano najavljuje sva zbivanje te zagrebačke večeri, stoji masnim slovima otisnuta i ova obavijest za gledatelje:

Čist je prihod namijenjen zakladi za podignuće spomenika Marku Maruliću u Zagrebu.

U drugom dijelu programa prikazana je Markovićeva tročina prigodnica u kojoj je pod redateljskim vodstvom Andrije Fijana, a on je ujedno interpretirao lik Marulićev, nastupio čitav tadanji dramski ansambl na čelu s Marijom Ružičkom-Strozzi (muza Klio), Milicom Mihičić (vila Slovinkinja), Ljerkom Šram (vila Hrvatica) i Ninom Vavrom (Majka Domovina Hrvatska) te Dragutinom Freudenheimom (Dmine Papalić) i Mišom Dimitrijevićem (Ivan Gundulić) u najznačajnijim sporednim muškim ulogama.

Prema tadanjim novinskim izvješćima već su stihovi iz proslova Ivana Trnskoga izazvali oduševljenje općinstva, posebice stoga jer ih je govorila njihova ljubimica Ljerka Šram, a završetak je izvedbe dočekan burnim odobravanjem.⁴

Prigodnicu *Uspomeni Marka Marulića* napisao je Franjo Marković u vrijeme kada se uglavnom već posve bio povukao iz javnoga književnog života, posvetivši se znanstvenom radu na Sveučilištu, u Matici i Akademiji.

U književnosti se Marković javio 1860. pjesmom *Noćno pitanje* u đaćkom časopisu *Domovina*, a 1864. programatskom pjesmom *Anđeo slavjanstva* izražava svoje slavenofilstvo. U kasnijoj mu se mladenačkoj lirici, gdje prevladavaju balade i romances (*Majčina dušica*, *Šaš-polje*, *Zvono iz dubine*), najprvo zapaža utjecaj njemačke romantike, a kasnije Puškina, Byrona i posebno snažno Mickiewicza. Po uzoru na njegov ep *Pan Tadeusz* i Puškinova *Evgenija Onjegina* napisao je 1865. idilični spjev u tri pjevanja *Dom i svijet*, objavljen tek 1883, u kojemu prikazuje društveni, politički i kulturni život hrvatske pokrajine u doba apsolutizma. Drugi ep *Kohan i Vlasta* (1868) u pet pjevanja tematizira život starih bodričkih

⁴ Najopširniji prikaz trodnevne proslave u kazalištu donio je u nepotpisanu članku časopis *Vienac*, XXXIII (1901), br. 47, str. 955 - 956.

Slavena koji su obitavali na području današnje sjeverne Poljske i vodili teške borbe s Nijemcima, nastojeći se oteti germanizaciji. Oslanjajući se na Kollárove i Herderove koncepcije o Slavenima, a poetološki i ideološki pod utjecajem filozofskih i nacionalnih ideologema Mickiewiczova *Konrada Wallenroda*, Marković intonira svoj ep izričito politički, braneći slobodu manjega od presizanja većega naroda. Potkraj stoljeća objavio je nekoliko formalno bespriječnih, tada vrlo hvaljenih sonetnih vijenaca koji, međutim, ne zauzimaju danas značajnije mjesto u hrvatskoj lirici.

Kazališni kritičar *Vienca* (1869 - 1870) gdje je recenzije potpisivao zajedno s Arminom Pavićem (s kojim će, kasnije, više godina polemizirati o fabularnoj strukturi Gundulićeva *Osmana*), on je 1872, kada kratkotrajno i uređuje časopis, objavio u njemu dvije petočine povijesne tragedije u jampskim 11-ercima: *Benko Bot* (praižvedba Zagreb, 1899) i *Karlo Drački* (praižvedba Zagreb, 1894). Potonja je i uvod u najavljeni, ali i neostvareni četveročlani dramski ciklus kojemu su trebale pripadati i drame *Jelisava*, *Ivan Hrvat* i *Stjepan Lacković*. Izvan toga kruga koji je nazvao *Hrvatski pokret*, nastaje i petočina prozna tragedija *Zvonimir, kralj hrvatski i dalmatinski*, napisana 1877. prigodom 800. obljetnice kraljeve krunidbe. U *Karlu Dračkom*, kojega se radnja događa 1385 - 1386, Marković zastupa ideju slobode individualnoga duha i volje u sukobu s nametnutim dogmatskim mišljenjem, u *Benku Botu*, smještenom u 13. st., potertava klasicističku, corneilleovsku dilemu između časti i dostojanstva te dužnosti i ljubavi, dok u *Zvonimiru* koji se zbiva u 11. st. dramski sukob gradi na opreci kralj - čovjek.

Prožete duhom univerzalne slobode u kojoj će i hrvatski narod ostvariti svoju političku i kulturnu samobitnost, Markovićeve drame pokazuju težnju prema formalnoj dotjeranosti u skladu s autorovim estetičkim nazorima, ali unatoč visokoj stiliziranosti nisu postigle znatniju scensku recepciju.

Marković je i autor dviju klasicističkih prigodnica - alegorija. To su tročini, jedanaesterački *Vilinski dvori* (glazba Ivana Zajca, praižvedba u Zagrebu, 1874. u prigodi otvorenja Sveučilišta), te tročina prigodnica *Uspomeni Marka Marulića* gdje su u pretežito prozni tekst, uz Marulićeve interpolirani i stihovi nekih drugih hrvatskih pjesnika.

Unutar Markovićeve dramskoga opusa nalaze se, dakle, i dvije *prigodnice*, danas slabije poznati, gotovo već iščezli scenski žanr. Ova je, međutim, scenska vrsta bila nekada vrlo proširena i u hrvatskoj dramskoj književnosti.⁵ Susrećemo *prigodnice* još u isusovačkom školskom teatru 17. i 18. st. kada ih latinskim jezikom pišu gimnazijski profesori kako bi njihovi gojenci scenski proslavili značajne vojne pobjede, banske instalacije, biskupska posvećenja ili posjete uglednih inozemnih gostiju.⁶ Nažalost, ove su prigodnice poznate tek po naslovima. Prvi je sačuvani

⁵ O prigodnicama u hrvatskom kazalištu nakon preporoda usp. Ivana B a t u š i ć: »Od najava i prologa do impromptua u francuskom i hrvatskom kazalištu«, *Rad*, br. 326, JAZU, Zagreb, 1962, str. 265 - 388.

⁶ Usp. Franjo F a n c e v: »Građa za povijest isusovačkoga kolegija u Zagrebu«, *Starine*, knj. XXXVII i knj. XXXVIII, JAZU, Zagreb, 1934.

dramski tekst neke hrvatske prigodnice kajkavski *Imenoslavnik ili Rečno-pesmen igrokaz* mladoga Tome Mikloušića, »alduvan«, tj. posvećen 1791. njegovu profesoru i sjemenišnom rektoru Matiji Ašpergeru, a u prigodi slavljениkove imendanske proslave.⁷ Prema temeljnim dramaturškim i scenskim obilježjima ovoga teksta, a gotovo identične ćemo značajke moći zamijetiti i u gotovo svim kasnijim našim prigodnicama 19. st., riječ je o barokno - klasicističkoj stilsko-dramaturškoj kontaminaciji u kojoj je tekstovna i dramaturška faktura pretežito klasicistički koncipirana, dok scenska slika obiluje naznakama za primjenu barokne *meraviglia*, naročito u trenutcima lociranja zbivanja u nestvarne, mitološke prostore. Među kajkavskim prigodnicama posebice je zanimljiva ona Dragutina Rakovca iz 1832. pod naslovom *Duh*, spjevana u čast instalacije bana Vlašića, a prožeta nizom proročanski koncipiranih predpreporodnih nacionalnih ideologema.

Malo je poznato da je i mladi časnik Josip Jelačić, kasniji hrvatski ban, autor dviju dramskih prigodnica na njemačkom jeziku, objavljenih 1825. u knjizi njegovih pjesama i drama. Jedna je izrazito političke intonacije (u slavu ponovne integracije hrvatskih zemalja nakon Napoleonova pada), dok je druga intimne naravi, posvećena imendanu nama danas nepoznate dame.

Prigodnice je u šezdesetim godinama 19. st. pisao Jovan Subotić, i to uoči otvaranja saborskih zasjedanja ili u slavu otkrića Jelačićeva spomenika 1866. I Dimitrija Demeter okušao se u tom žanru. Godine 1869. Zagreb su prvi put posjetili Franjo Josip I. i supruga mu Elizabeta, pa je autor *Teute* napisao - danas izgubljenju - jednočinku koja je pred carskim veličanstvima prikazana 10. ožujka. U sačuvanom sinopsisu djela koji je poslan na odobrenje banu, ističe Demeter kako mu je namjera »da hrvatsko običajno narodno odijelo na kazalištu pokaže, njeke opće poznate narodne napjeve i radnju preplete i zahvalnost i prirodenu vjernost svih razreda našega naroda shodno i svečano izrazi«.⁸

U najpoznatije hrvatske dramske prigodnice kasnijega razdoblja ubrajamo scenski prolog u tri slike *Slava umjetnosti* Stjepana Miletića napisan 1895. u čast otvorenja nove kazališne zgrade u Zagrebu te dramolet *Slava njima* Milana Ogrizovića koji je nastao 1905, a dramski ilustrira prizor sa čuvenoga svečanog Bukovčeva zastora naslikanoga 1895. Među autorima ovoga manje poznatog žanra su i August Harambašić, Ivan Trnski te Ivo Vojnović.

Da žanr prigodnice povremeno može uspješno zaživjeti i u suvremenom hrvatskom glumištu, pokazuju primjeri jednočinke *Slava Šenoj*, »genre-prizor« iz staroga Zagreba Pavla Cindrića koji je nastao 1964. kao predigra za »revival« Šenoine *Ljubice* u režiji Božidara Violića, kao i *Slavonski preporod – glazbeno-scenska slika* Stanislava Marijanovića, izvedena 27. prosinca 1994. prigodom

⁷ Rukopis se nalazi u Arhivu HAZU u Zagrebu. Današnja signatura je I b 132. Rukopis ima 34 str. (23,5 x 15 cm), a pisan je uobičajenom kajkavskom grafijom toga doba (sz=s, ss=š, ch=č itd) i, osim na nekim mjestima, razmjerno je lako čitak.

⁸ Usp. I. B a t u š i ć, n.dj. (5), str. 369 - 371.

svečanoga otvorenja obnovljene zgrade *Hrvatskoga narodnog kazališta u Osijeku*, zapaljene 1991. u srpskoj agresiji na Hrvatsku.

Pišući dramu *Uspomeni Marka Marulića* Marković se očito koristio iskustvom svoje ranije prigodnice - *Vilinskih dvora*, ali i tipičnim zakonitostima ovoga žanra. U *Vilinskim dvorima* na pozornicu dolaze alegorijski likovi (Vijek, Buga, slijepac guslar i vile), ali i jedna povijesna ličnost - pjesnik Petar Preradović, dok se radnja zbiva u mitološko-alegorijskom i pseudopovijesnom ozračju: Grobničko polje, šuma, vilinski dvori gdje se odvija i završna apoteoza, uobičajeni finalni prizor gotovo svake klasicističke prigodnice.

Temeljiti proučavatelj povijesne građe za svoje historijske drame, Marković je i za prigodnicu o Maruliću posegnuo za tada najboljim, najpotpunijim i znanstveno utemeljenim izvorima. Bile su to Kukuljevićeve rasprave sintetizirane u njegovu *Predgovoru za Pjesme Marka Marulića*, prvu knjigu poslije slavne kolekcije *Stari pisci hrvatski* u Akademijinu izdanju iz 1869. Temeljitijih »maruloloških« studija tada u nas još bilo nije, pa se Marković gotovo u svemu poslužio Kukuljevićem, ne zaobilazeći ni epizodu danas očigledno apokrifne »kazne zbog razvratnosti«, kao što ovu dugotrajno pothranjivanu, a očito izmišljenu bizarnost u Marulićevoj biografiji, naziva vodeći naš marulolog Mirko Tomasović.⁹

Iz Kukuljevićeve studije Marković nije samo crpio podatke o Marulićevu životu i njegovoj obitelji, već i o splitskom književnom krugu toga vremena (pjesnici Tomo Hranković i Jerko Papalić), te o Dmini Papaliću, nakon Marulića drugom po važnosti liku ove prigodnice.

A ona počinje na mjesečinom obasjanom Solinskom polju, uoči Marulićeva sedamdeset i prvoga rođendana, dakle 18. kolovoza 1521. Prvo je izdanje *Judite* netom tiskano i ono će, u daljnjem tijeku radnje, svečano biti prikazano autoru.

Prema dramaturškim i tematskim pravilima klasicističke prigodnice, njezina je ekspozicija gotovo uvijek alegorijski prikaz susreta različitih mitoloških bića koja najavljuju temu drame. Ovdje su to tri muze - Klio, Uranija i Polihimnija koje razgovaraju s vilama - predstavnicama onih europskih zemalja u kojima je još za njegova života bilo poznato Marulićevo djelo. A to su vile Italkinja, Teutonka, Francuskinja, Hispanka i vila Slovinkinja koja, u duhu poznatoga Markovićeve slavenofilstva, kliče hrvatskome sinu jer je poslao klik po svijetu za slobodu podjarmljene braće na Balkanu, pa slava nek se njemu ori u okružju svih velikih slavenskih rijeka. Klasicistički uvod koji se zbiva u suvremenosti, putem se barokne *meraviglia* pretapa u Marulićevo vrijeme. Markovićeve didaskalija nagovještava »maglenu prevjesu«, pomalja se zora, a »na kamenih razlominah« sjede Marulić i Dminko Papalić. Razgovaraju o solinskim natpisima, a Papalić najavljuje današnje čestitare. Među njima će biti Petar Kružić, Marulićeva sestra i Judita Hrankovićeve, navodna pjesnikova muza, model junakinje njegova slavnoga spjeva, a sada dumna u dubrovačkim samostanima u krajevima pod turskom okupacijom. Editio princeps *Judite* donijet će biskup Toma Niger.

⁹ Usp. Mirko T o m a s o v i ć: *Marko Marulić Marul*, Zagreb–Split, 1999, str. 24 - 26.

U petom prizoru II. čina počinje zanimljivo i scenski a nadasve literarno djelovati Markovićeve intertekstualna dramaturška kompozicija. Mladi Petar Zoranić, još dječak, krasnoslovit će stihove iz četvrtoga pjevanja *Judite*, Petar Hektorović, noseći Lucićeve pozdrave s Hvara, govori Markovićevu štokavsku parafrazu vlastitih stihova iz *Ribanja*, a Vidoj Burinić, pučki pjevač iz Duvna (očito fikcionalni lik), pjeva »uz javor-gusle« pjesmu u stilu starohrvatske bugarštice o krunidbi kralja Tomislava. Ta pjesma sročena u tzv. »vagantskom stihu« (7+6) nadasve je uspjela Markovićeve parafraza jednoga od rjeđih oblika hrvatske usmene poezije:

*Klikom kliče sokol siv u tvrdom Bišču,
na jablanku sjèdèći do banovih dvora,
gdjeno logom ležaše ban Ostrivoj bolan;
(.....)*

U trećem činu prigodnice, nakon što je Vila Hrvatica vratila Marulića iz »svijeta prolaznoga u pravi, u trajni«, na Solinskom se polju ukazuje klasicistički hram »nalik Bukovčevoj zastornoj slici«. To je prizorište Marulićeve apoteoze. Slave ga svojim stihovima tri velika hrvatska pjesnika. Ivan Gundulić citatom iz *Dubravke*, Ivan Mažuranić stihovima iz dopune *Osmana*, a Petar Preradović nekima od svojih najpoznatijih domoljubnih kitica (*Pozdrav domovini, Rodu o jeziku i Bože, živi!*).

Markovićeve prigodnica, vrhunac toga klasicističkog žanra u hrvatskoj drami, ipak nije tek »namjensko« dramsko djelo kome je scenska fortuna dosudila, posve razumljivo, tek jednokratno izvođenje. U tom se, naime, dramoletu Franjo Marković još jednom, i to na kraju svih svojih praktičnih teatarskih iskustava i teorijskih rasprava o drami potvrđuje kao zatočnik onakva kazališta koje će na klasicističkim postulatima podići estetički ukus općinstva. Takva su se razmišljanja u jeku moderne i snažno izraženoga scenskoga naturalizma i simbolizma mogla (kao i slični, programatski zahtjevi Ante Tresića Pavičića) doimati preživjelima, ali Marković je u nekim svojim stavovima, posebice onima dramaturgijskim, bio nepopustljiv. U okviru klasicističke poetike zagovarao je demokratičnost kulturne politike, kulturnu simbiozu intelektualaca i pučana, grada i sela (*pođite, pridružite se i vi vlastela puku, gradski knjižnici seoskoj vili* - veli u finalu II. čina Marulić), smatrajući kako je to jedini put prema općem nacionalnom boljitku.